

LØNTRYKKERE ELLER KAMMERATER?

Danskernes holdning til fremmedarbejdere skiftede fra positiv i 1960erne til at få en mere negativ tone i 1970erne.

I takt med stigende arbejdsløshed, oliekrise og økonomiske problemer over hele Europa blev tolerancen overfor udenlandske arbejdere mindre. Blandt andet sprogbrugen overfor immigranterne ændrede sig.

I 1965 optræder ordet "Gæstarbejder" i den danske ordbog. Dermed blev der lagt vægt på midlertidigheden i opholdet. Året efter kom ordet "Fremmedarbejder", der blev den almindelige betegnelse i 1970erne. Dermed blev der lagt vægt på arbejdernes forskellighed fra danskere.

Løntrykkere

I et brev til arbejdsministeren i september 1975 skrev en borger, at fremmedarbejderne "*udfører arbejde, som burde udføres af danskere.*"

I brevet blev ministeren bedt om at meddele, hvorvidt regeringen agter at sende de fremmede hjem.

Foto: Uwe
Bødewadt.

I Fremmedarbejderbladet i august 1974 omtalte en tillidsmand fra Hollesens Fabrikker fremmedarbejderne som løntrykkere, fordi deres tilstedeværelse gjorde, at arbejdsgiverne ikke behøvede at betale den løn, danskerne skulle have for at påtage sig samme arbejde.

I et læserbrev i samme nummer af Fremmedarbejderbladet erklærede montør Børge Hansen sig enig med tillidsmanden ved at skrive:

"De mennesker, der forsvarer fremmedarbejdernes forbliven, er dem, der sidder godt og sikkert i det, dem, der har tjent på fremmedarbejdere, dem, der ikke kommer til at miste deres gode arbejde til fordel for en fremmedarbejder."

Han mente, at fremmedarbejderne burde rejse hjem, når der ikke længere var brug for dem.

Arbejdere foren jer?

Fremmedarbejderne som løntrykkere var et af 1970ernes debattemner, der bl.a. satte fagbevægelsen i en dobbeltrolle. På den ene side talte fagforeningerne igen og igen om det vigtige i, at alle arbejdere stod sammen og forlangte bedre løn og arbejdsvilkår. På den anden side var fagbevægelsen bekymret over arbejdsløshed og løntryk, når der blev importeret arbejdskraft fra udlandet.

Fællestillidsmanden på Stålvalseværket i Frederiksværk – en af de virksomheder der havde ansat mange fremmedarbejdere især fra Jugoslavien – udtalte til Fremmedarbejderbladet i februar 1973, at solidariteten var vigtig, og derfor blev noget af materialet om overenskomstforhandlinger oversat, men *"derudover er vi ikke særlig forelskede i dem – de optræder jo som løntrykkere."*

Denne holdning førte til en række opfordringer til, at fremmedarbejderne burde organisere sig selv, og til at tillidsmænd blev anklaget for kun at varetage de danske arbejders interesser.

Misforståelser

Det er dog vigtigt at huske på, at for langt hovedparten var forholdet til danskerne godt. Af en undersøgelse på Mentalhygiejnisk Forskningsinstitut blandt 33 tyrkiske fremmedarbejdere i 1969 fremgår det, at arbejdere fra Tyrkiet generelt var glade for deres arbejde, og at de opfattede danskernes holdning til dem som positiv, selvom de generelt følte sig misforståede.

Misforståelser og manglende respekt bliver også nævnt flere gange i Fremmedarbejderbladet. For eksempel mente en gruppe pakistanere i 1973, at der manglede respekt og kontakt.

"Danskerne inviterer sjældent fremmedarbejdere hjem. Det gør fremmedarbejderne tit... Vi tror det er fordi danskerne ikke ved nok om os."

De fremhævede, at det var vigtigt, at danskerne kendte og respekterede fremmedarbejdernes normer. Kontraktansatte kunne ikke føle sig motiveret til at lære dansk sprog og kultur.

Debatten viste, at det var vanskeligt at behandle import af arbejde på lige fod med import af andre varer – ikke mindst fordi der var tale om mennesker.